

เรื่อง เรือนสาวห่อม

รายละเอียด

ริมถนนเทศบาล ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร นับแต่วัดเสด็จขึ้นมา มีบ้านเรือนไทยอยู่มากมาย แต่ละหลังอายุไม่ต่ำกว่าร้อยปี รอดพ้นจากไฟไหม้ครั้งใหญ่ในกำแพงเพชร เมื่อเดือนเมษายน ๒๕๐๖ ทางด้านซ้ายมือ เมื่อขึ้นมาทางเหนือ ตามถนนเดินทางเดียว พบบ้านสามหลังต่อเนื่องกันยาวเหยียดลงในสวน หลังบ้าน บ้านแต่ละหลังล้วนมีสถาปัตยกรรมเป็นของตนเอง หาชมที่อื่นใดไม่ได้อีกแล้ว

บ้านที่กล่าวถึงนี้คือ บ้านสาวห่อม แต่เดิมอยู่เรียงกันตามถนนเทศบาล เป็นเรือนค้าขายของแม่สาวห่อม หรือคนกำแพงเพชร สมัยนั้นเรียกขานกันว่า ยายสายห่อม ปัจจุบันเจ้าของบ้านคืออาจารย์ผ่องศรี มั่นเขตวิทย์ ได้เลื่อนบ้านไปเรียงไว้ใหม่จากขนานแนวถนนกลายเป็นตอเหล็ก ทำให้น่าสนใจไปอีกแนวทางหนึ่ง

แม่สาวห่อม เจ้าของบ้าน เกิดเมื่อปีพุทธศักราช ๒๔๕๘ เคยเป็นเรือนร้านค้า (ขายของชำ)และเรือนอยู่อาศัย แม่สาวห่อม ดำเนินการค้าขายด้วยตนเอง แม่สาวห่อมเสียชีวิตในวันที่ ๑๕ ตุลาคม ๒๕๒๑ รวมอายุ ๖๓ ปี เรือนหลังนี้สร้างมาก่อนแม่สาวห่อมเกิด ดูจากสถาปัตยกรรมแล้ว อายุไม่ต่ำกว่า ๑๒๐ ปี ยังคงสภาพที่สมบูรณ์มาก

สถาปัตยกรรม มีสามหลังต่อเนื่องกันเป็นตอเหล็ก หลังแรกจะเป็นเรือนไทยโบราณของกำแพงเพชร หลังที่ต่อออกไปเป็นเรือนไทยมนิลา หลังที่ ๓ เป็นเรือนไทยปั้นหย่า ทั้งสามหลังเชื่อมเป็นหลังเดียวกัน นับเป็นสิ่งที่น่า

ค้นหาที่สุดในกำแพงเพชร

หลังแรกเรือนไทย หลังคามีอ่อนช้อย มีความลาดชันมาก เพื่อให้สามารถระบายน้ำฝนได้เร็ว แต่น้ำฝนที่ไหลมาตามความลาดชันที่มากนั้น ย่อมทำให้เกิดน้ำฝนมีโอกาสถูกลมพัดเข้าไปในบ้านได้ง่าย ไทยจึงออกแบบกัน สาดให้มีความลาดชันน้อยกว่าหลังคารองรับน้ำฝนอีกชั้นหนึ่ง เพื่อให้น้ำฝนที่ไหลลงมาจากหลังคากระเด็นออกไปให้ห่างจากตัวบ้านมากที่สุดนั่นเอง และในด้านความสวยงามแล้วหลังนี้ น่าสนใจที่สุด เรือนไทยหลังนี้ เหมือนเรือนไทยทั่วไปคือมีโครงสร้างแบบเสาและคาน ซึ่งถ่ายน้ำหนักมาจากหลังคาลงพื้น โดยผ่านเสาสูงฐานราก เสาบ้านมีลักษณะสอบเข้าและเป็นเสากลม โคนโต ปลายสอบ ทั้งนี้เพื่อความมั่นคงของเรือนไทยไม่ให้ทรุดตัวได้ง่าย เนื่องจากฤดูน้ำหลากพื้นดินจะเป็นโคลนตม และตัวเรือนอาจเกิดการทรุดตัวได้ง่ายหากไม่มี การล้มน้ของเสาเรือน ประตูหน้าต่างออกแบบเปิดเข้าภายใน มีบานเพี้ยมที่ใหญ่และงดงาม ฝาเป็นไม้ขนาดใหญ่ที่ดีแบบตั้งขึ้นเข้าลิ้น ไม้ให้ฝนสาดเข้าในตัวเรือน ยังรักษาสภาพไว้ดีเยี่ยม

หลังที่ ๒ เป็นทรงมะนิลา หลังคาทรงมนิลา หรือหลังคาหน้าจั่ว เป็นหลังคาที่มีสันตรงกลาง และลาดลงทั้ง 2 ข้าง เป็นรูปทรงที่สืบทอดกันมาเคยทรงไทยแต่ไม่อ่อนช้อยและประณีตเท่า มีมาแต่สมัยก่อนกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี เหมาะกับสภาพภูมิอากาศเขตร้อนอย่างบ้านเรา เนื่องจากมีฝนตกชุกหลังคาจั่วสามารถ ระบายน้ำฝนออกไปได้เร็ว และป้องกันแดดได้ดีเนื่องจากชายคายื่นยาวสองด้านส่วนด้านสกัดหรือด้านแคบ ยังรักษาสภาพได้ดีเป็นที่พำนักของเจ้าของบ้าน

หลังที่ ๓ หลังคาทรงปั้นหยา ได้แพร่เข้ามาสมัยรัชกาลที่ ๔ เป็นหลังคาที่กันแดดกันฝนได้ทุกด้าน เป็นหลังคารูปทรงหนึ่งที่ได้รับคามนิยมอย่างแพร่หลายจวบจนปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะหลังคาทรงนี้สามารถยื่นชายคาเพื่อบังแดดและฝนได้ทั้งสี่ด้าน การระบายน้ำฝนและการป้องกันการรั่วซึมก่อนข้างจะเสียเปรียบ หลังคาจั่วเนื่องจากมีรอยต่อมากกว่าแต่ถ้ามุงได้ถูกวิธีและดูแลรักษาตามสภาพก็จะไม่รั่วซึม เดิมหลังนี้ไว้เก็บของ แต่ปัจจุบันเจ้าของบ้านปรับเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยอีกหลังหนึ่ง มาชมเรือนสาวห่อมหลังเดียว ก็เหมือนได้ชมเรือนไทยในกำแพงเพชรทุกหลังผ่านไปมาลองแวะชม เจ้าของอัยยาศัยไม่ตรีเยี่ยมจริง ๆ

คำสำคัญ : เรือนโบราณ, เรือนสาวห่อม

ที่มา : สันติ อภัยราช. (2558). เรือนโบราณกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: ม.ป.ท.

รวบรวมและจัดทำข้อมูล : กาญจนา จันทร์สิงห์

วันที่ : 2020-03-06

https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=1360&code_db=610007&code_type=01